

Labdien, cienītie Domātāji par Domāšanu!

Rit 2019/2020. studiju gada 2. semestra 9.nedēļa, nu jau trešā nedēļa vienlaikus gan globālā, gan reģionālā, gan lokālā bioloģiskā kara apstākļos.

Šobrīd jau ir ļoti mainījusies un turpina mainīties mūsu līdzšinēja DZĪVE – arī mēs vairs nesatiekamies klātienē otrdienu vēlajās pēcpusdienās LU Dabas mājas 334.auditorijā, taču turpinām domāt par domu, domāšanas sakārtotību jeb sistēmismu attālināti.

Šajā nedēļā visiem apdomai piedāvātā Liela Doma ir **«SABIEDRĪBA kā sistēma»**. Šeit turpinājumā mans semināram sagatavotais tematisko domu karšu kopums, kura komentēšanai sagatavots arī atbilstošie video un audio ieraksti. Tēma ir īpaši aktuāla tieši pašlaik notiekošo Cilvēku un sabiedrības Dzīves izmaiņu un pārmaiņu saprātīgas apzināšanas un rīcības kontekstā.

Latvijas Universitāte
LU emer.prof., Dr.fiz.,
ANDRIS BROKS
andris.broks@lu.lv
<https://blogi.lu.lv/broks/>

LU izvēles studiju kurss / SDSK1034 / DOMĀŠANAS SISTEMOLOĢIJA

<https://blogi.lu.lv/broks/2019/08/31/autorkurss-domasanas-sistemologija-anno-2002/>

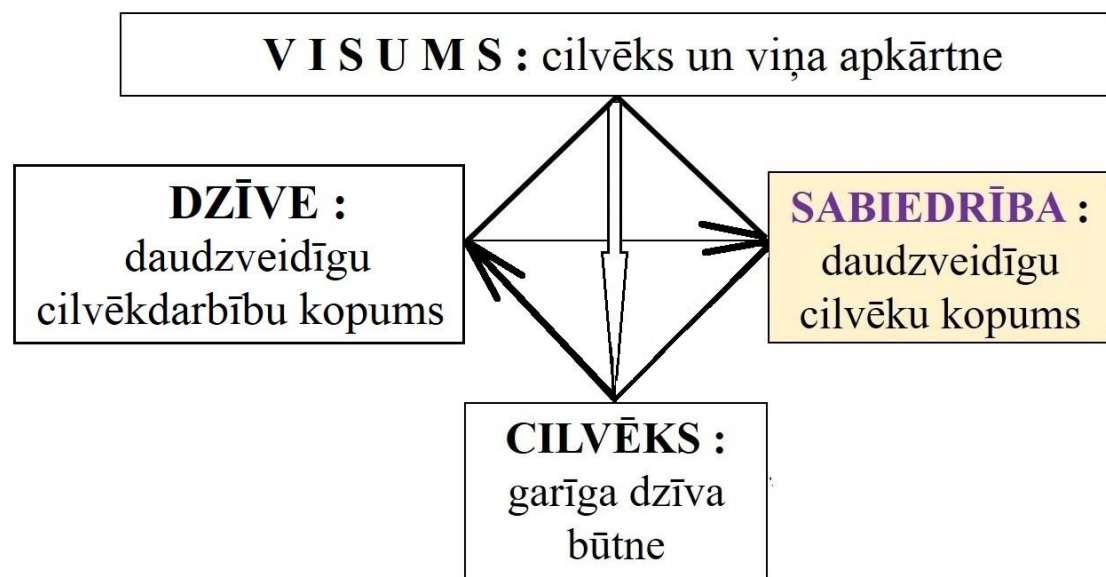
Kursa autora tematiskie studiju materiāli (2019.gada rudens)

1.daļa DOMĀŠANAS SAKĀRTOTĪBA jeb SISTĒMISMS

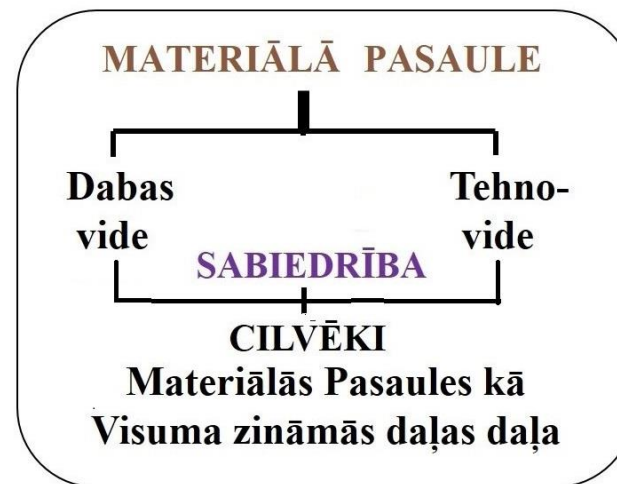
3.nodaļa Lielo Domu sistemoloģija

1.3.3 SABIEDRĪBA kā sistēma

SABIEDRĪBA kā Lielo Domu veidotās sistēmas apakšsistēma

SABIEDRĪBA kā SISTĒMA –
kopsaistītu daļu veidots veselums
savā ārējā vidē

Cilvēks **DZĪVO** sabiedrībā,
sabiedrība DZĪVO kopsaistībā
ar dabas vidi un tehnovidi
Materiālajā Pasaulē

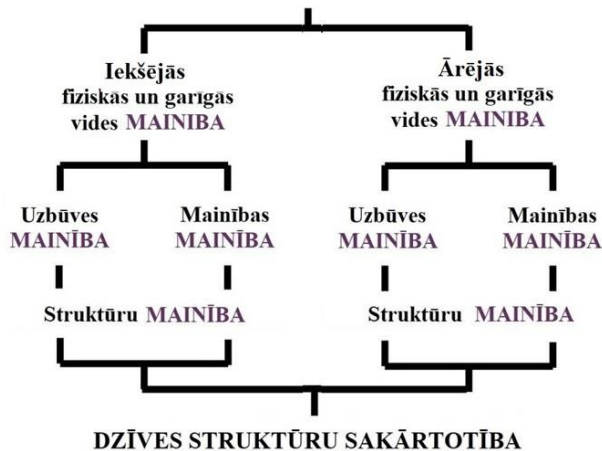
CILVĒKS un SABIEDRĪBA kā vertikāli kopsaistītas S I S T Ē M A S -
tās vieno kopīgā sistēmu īpašība - MAINĪBA, jo gan Cilvēka, gan Sabiedrības
DZĪVE ir Cilvēka un Sabiedrības kā sistēmu kopsaistīta MAINĪBA
(daudzveidīgas gan noteiktas, gan nenoteiktas jeb gadījumraksturas izmaiņas un pārmaiņas)

CILVĒKS - Visuma Materiālās pasaules daļa:
parādība jeb lieta – doma – vārds –SISTĒMA

CILVĒKA DZĪVE kā SISTĒMA -
tas nozīmē
sistēmas CILVĒKS
vispārīgo īpašību konkretizāciju

D Z Ī V E - procesuāla sistēma -
CILVĒKS un SABIEDRĪBA MAINĪBĀ

SABIEDRĪBA - Visuma Materiālās pasaules daļa:
parādība jeb lieta – doma – vārds –SISTĒMA

SABIEDRĪBAS DZĪVE kā SISTĒMA -
tas nozīmē
sistēmas SABIEDRĪBA
vispārīgo īpašību konkretizāciju

Tēmas CILVĒKS, DZĪVE, SABIEDRĪBA – te faktiski ir Visuma parādības «CILVĒCE» apzināšana,
Cilvēces dzīves atveids telpā un laikā

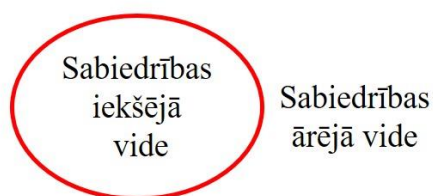
SABIEDRĪBA – daudzveidīgu cilvēku kopums – **SISTĒMA**

SABIEDRĪBA kā sistēma – veselums, kura iekšējo vidi veido kopsaistītas sabiedrības daļas (cilvēki) citu veselumu (dabas un tehnikas) veidotajā ārējā vidē

SABIEDRĪBA kā sistēma -
ikviena sistēma raksturojas ar uzbūvi un mainību - kopsaistībā pastāvošām šo uzbūvi un mainību raksturojošām struktūrām

SABIEDRĪBA mainībā -
sabiedrības DZĪVE ir daudzveidīgu cilvēku īstenots daudzveidīgu cilvēkdarbību kopums – **procesuālā sistēma**, kuru raksturo īpaši sarežģīta hierarhiska struktūra

SABIEDRĪBA kā **SISTĒMA**

Sabiedrības
iekšējās un ārējās
vides uzbūves un
mainības
struktūras

SABIEDRĪBAS apzinātā DZĪVE

kā daudzveidīgu cilvēku kopsaistībā īstenotās **apzinātās cilvēkdarbības** visos sabiedrības hierarhiskās struktūras līmeņos var tikt raksturota ar universālu struktūru – dzīves fraktāli
«Izziņa – Apdoma – Rīcība»

Sabiedrība ir īpaši sarežģīta sistēma – jo to veidojošās sistēmas daļas ir cilvēki - materiālās pasaules visaugstāk attīstītās dzīvās būtnes

CILVĒKS –
garīga **dzīva būtne**
kā SISTĒMA

SABIEDRĪBA –
daudzveidīgu Cilvēku kopums
kā SISTĒMA

D Z Ī V Ī B A –
visu dzīvo būtnu
specifiska īpašība

Visas dzīvās būtnes viņu dzīvē vieno divas fundamentālas parādības: **fiziskās vides un informācijas iekšējās un ārējās aprites procesi**. Tieši šie procesi raksturo dzīvo būtnu galveno īpašību, kuru apzīmē lietvārds «**DZĪVĪBA**». Proti, dzīvā būtne ir būtne, kuru raksturo īpašība, kuru raksturo vārds «dzīvība». Vārds «dzīvot» kā darbības vārds savukārt apzīmē šīs īpašības īstenošanos dzīvās būtnes darbībā kā procesā, kuru savukārt apzīmē lietvārds «dzīve».

Īpaša, visām dzīvajām būtnēm raksturīga, ir ģenētiskās informācijas aprite. Taču tikai dzīvniekiem ir raksturīga informācijas aprite kā domu aprite gan viņu nervu sistēmā, gan saistībā ar citiem dzīvniekiem. Un, visbeidzot, tikai augsti attīstītajiem dzīvniekiem, kurus sauc par cilvēkiem, domu aprite īstenojas arī vārdiskajā formā. Cilvēku vārdiskā saziņa ir cilvēku kopdzīves sabiedrībā pamatu pamats.

Dzīvību raksturojošie procesi –
fiziskās jeb lietu vides un garīgās jeb domu vides iekšējā un ārējā aprite
īstenojas gan CILVĒKĀ, gan SABIEDRĪBĀ.

Sabiedrības DZĪVĪBA – fiziskās vides un informācijas iekšējās un ārējās aprites procesi

Fiziskā vide – vielisko jeb atomārās uzbūves gāzveida, šķidro un cieto ķermeņu, kā arī starojumu veidotie kopumi

CILVĒKA un SABIEDRĪBAS VESELĪBA – cilvēka un sabiedrības dzīves stabilitāti raksturojoša īpašība

Ikviena Visuma parādība, tātad arī Cilvēka un Sabiedrības DZĪVE, cilvēku Domu Pasaulē tiek atveidota kā Veselums jeb SISTĒMA, kuru raksturo šīs sistēmas īpašības. **Ikvienas sistēmas kā veseluma pastāvēšanas stabilitāti raksturo šīs sistēmas īpašība, kuru latviešu valodā apzīmē ar vārdu VESELĪBA.**

Ikdienā šo vārdu parasti lieto tieši saistībā ar cilvēku (Cilvēka un Sabiedrības) DZĪVES kā procesuālas sistēmas pastāvēšanas stabilitāti – saglabāšanos laikā un telpā.

Proti, **VESELĪBA ir fundamentāla visu dzīvo būtnu DZĪVES VAJADZĪBA,** kura prasa atbilstošu cilvēkdarbību šīs vajadzības apmierināšanai.

Atbilstošo cilvēkdarbību apzināti sakārtotai jeb sistēmiskai organizēšanai un īstenošanai ir īpaši nozīmīga loma Cilvēces kā augsti attīstīta dzīvo būtnu kopuma pastāvēšanai uz Saules sistēmas planētas Zeme. Lūk, šeit ir īss, skaidrs un izsmelošs (vispārīgs) pašlaik mūsu globālajā, reģionālajā, lokālajā sabiedrības un personīgajā DZĪVĒ novērojamā bioloģiskā kara un ar to saistīto blakņu sistēmisks skatījums un redzējums!

CILVĒKDARBĪBAS – cilvēka un sabiedrības dzīves vajadzību apmierināšanas process

Sabiedrības dzīve kā veselums – **s i s t ē m a** savā ārējā vidē

(daudzveidīgu cilvēkdarbību kopsaistīta īstenošana,
lai apmierinātu cilvēku personīgās un sabiedriskās, garīgās un fiziskās vajadzības)

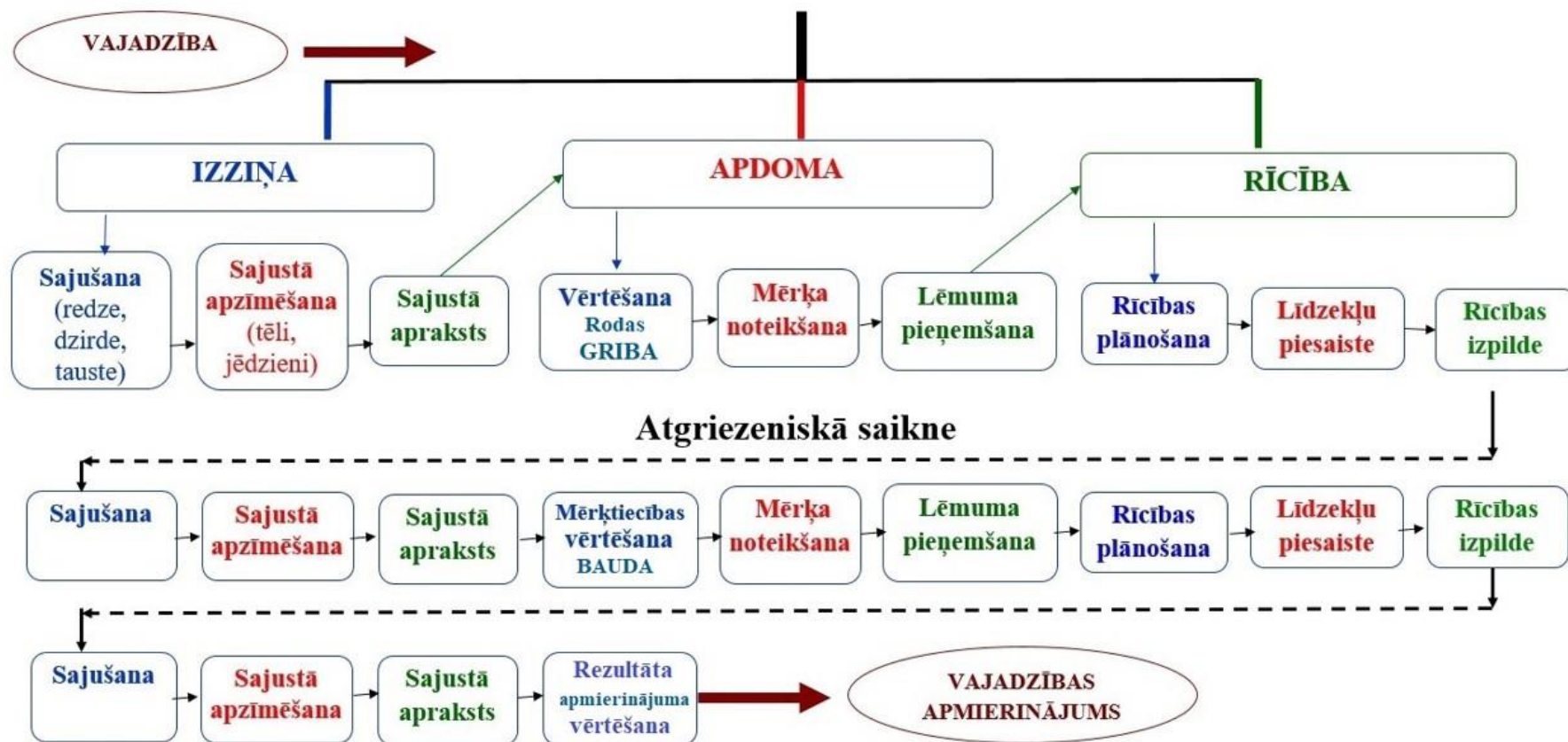
VAJADZĪBAS : cilvēku personīgās
un sabiedriskās - garīgās un fiziskās

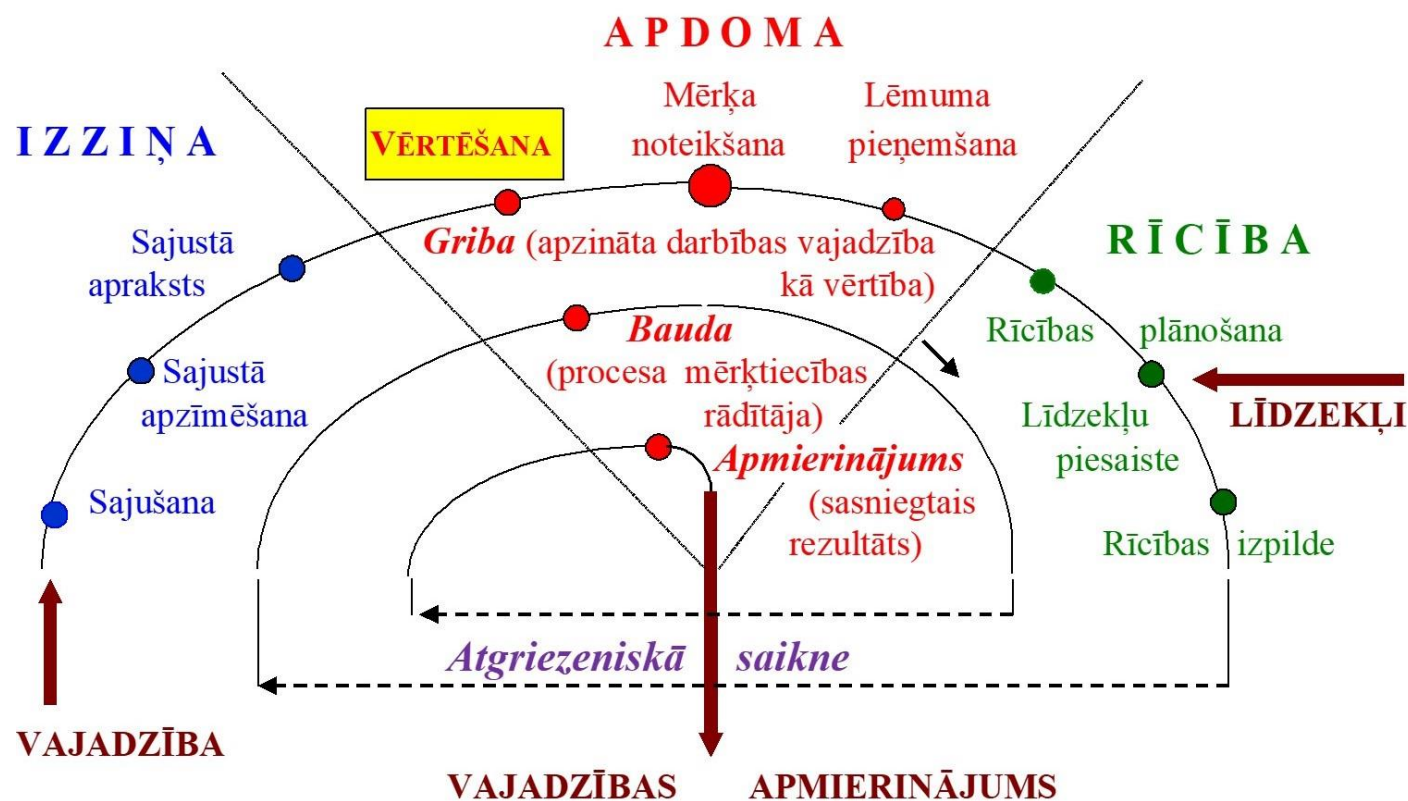
LĪDZEKĻI :

- * finansu līdzekļi (nauda)
- * materiālie līdzekļi (manta, tehnika)
- * cilvēki (garīgais un fiziskais spēks, enerģija)
- * ziņas jeb informācija
- * telpa
- * laiks

APZINĀTO - mērķtiecīgo cilvēka un sabiedrības DARBĪBU STRUKTŪRA

Dzīves kā mērķtiecīgu cilvēkdarbību vadības process (trīs vērtēšanas mērķtiecīgas darbības apdomā)

VĒRTĒŠANA –
izzinātā
salīdzināšana
ar cilvēka paša
izvēlētiem etaloniem
jeb paraugiem kā
paraugvērtībām

Paraugvērtību izvēlē
salīdzināšanai tiek
ņemta vērā cilvēka
dzīves gaitā radusies
visaugstākā
konkrētās vērtības
ticamības pakāpe:

CILVĒKS sabiedrībā, SABIEDRĪBA Materiālajā Pasaulē

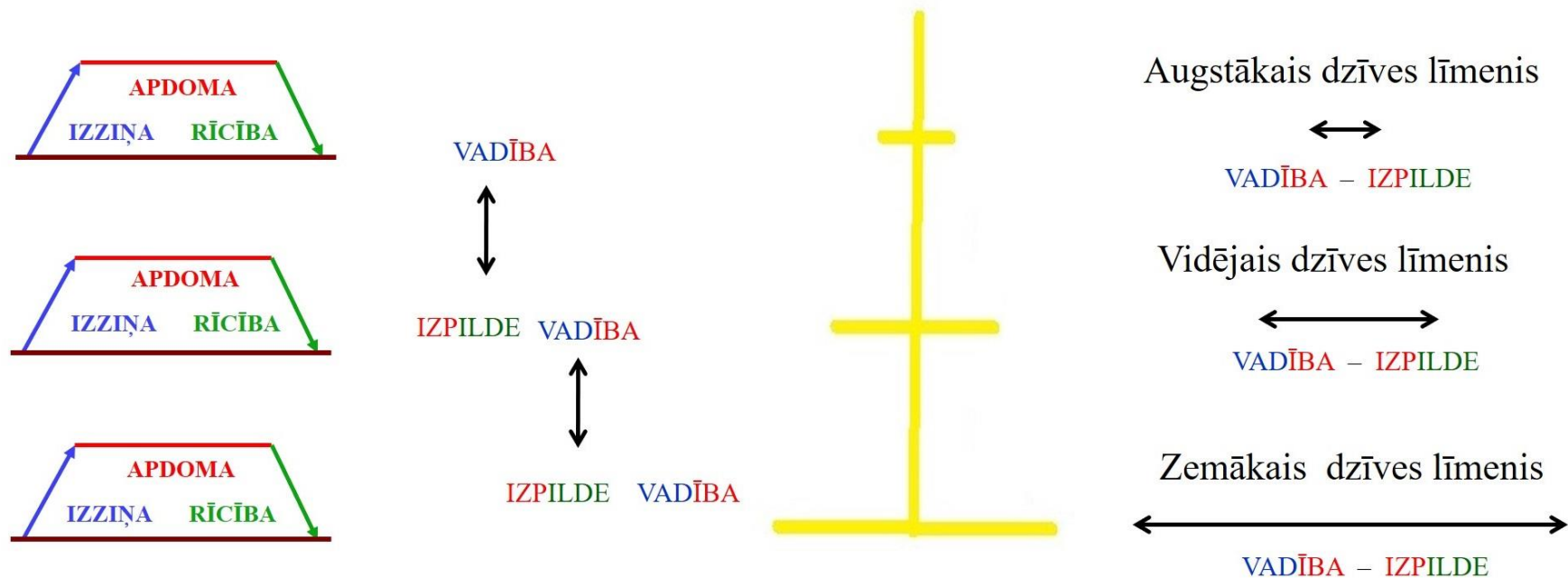
Cilvēka un Sabiedrības apzinātā - apziņas vadītā DZĪVE

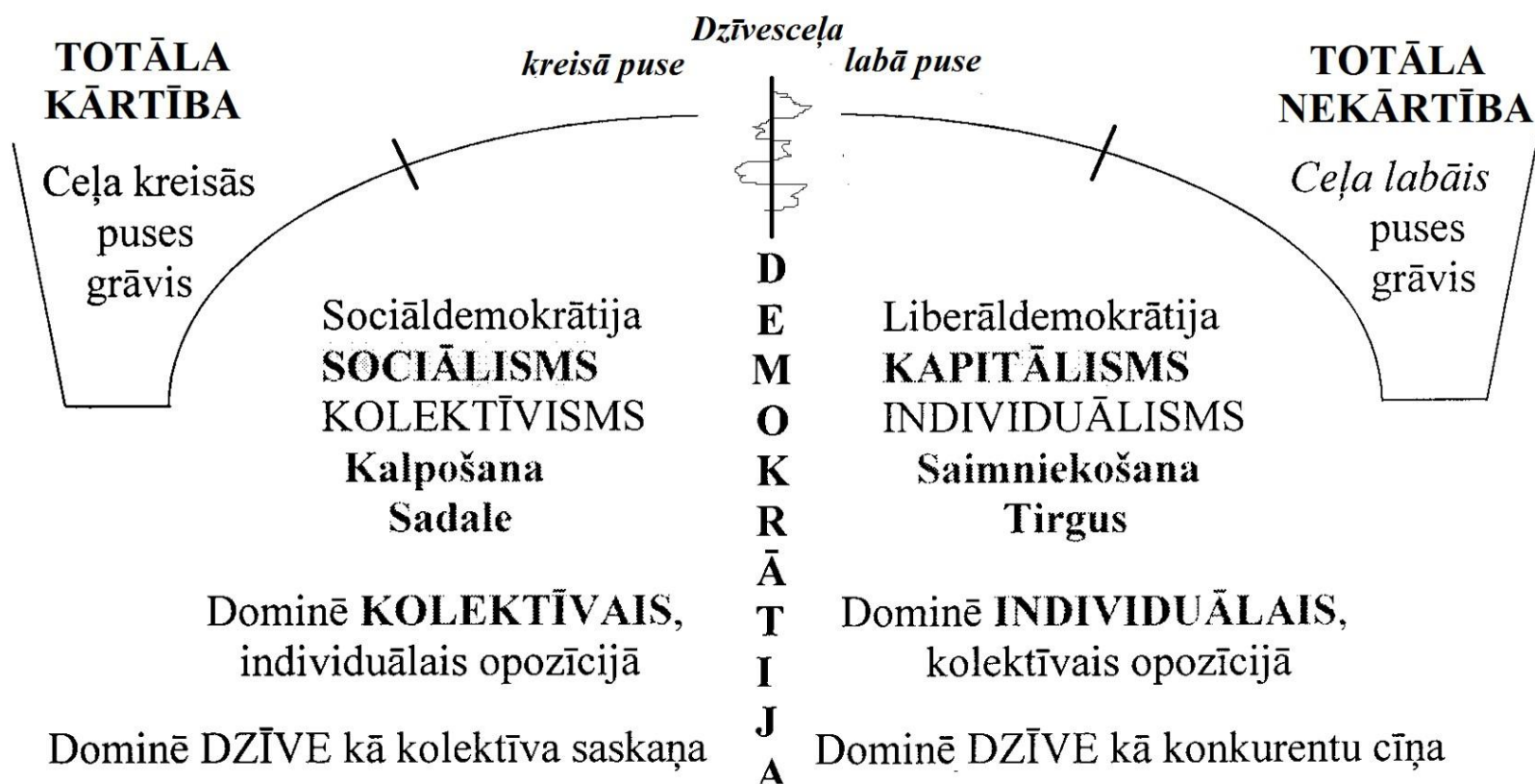
SABIEDRĪBAS dzīves HIERARHIJA -

Sabiedrības garīgās un fiziskās dzīves hierarhijas līmeņi:
vertikālā un horizontālā sabiedrības dzīves struktūra

Ikviena cilvēka un sabiedrības dzīves līmeni raksturo šim līmenim atbilstošā dzīves vērtību kā apzināto vajadzību sistēma

KOLEKTĪVĀ un INDIVIDUĀLĀ dzīvesveida kopsaistība - stohastiskās svārstības uz sabiedrības dzīves ceļa

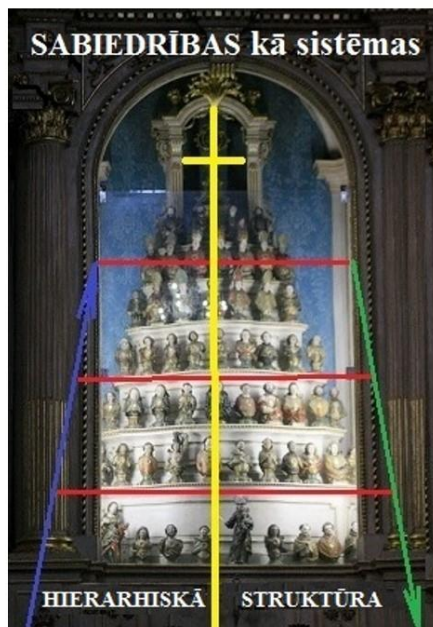
Cilvēku un Sabiedrības DZĪVES DAUDZVEIDĪBA

SISTĒMU DAUDZVEIDĪBA

sakņojas domu daudzveidībā, kas savukārt seko Visuma parādību daudzveidībai.

Daudzveidīgi cilvēki savā daudzveidīgajā ārējā vidē savu daudzveidīgo personīgo un daudzveidīgo sabiedrisko vajadzību rosināti **DZĪVO** savu daudzveidīgo vairāk vai mazāk apzināti sakārtoto **DZĪVI**.

Daudzveidīgas domas vada daudzveidīgu
Cilvēka un Sabiedrības **DZĪVI**

Cilvēka un Sabiedrības
DZĪVES politekonomikas
dialektika
(sociālisms un kapitālisms)

Lai arī cilvēka un sabiedrības dzīve vispār ir stohastiska jeb varbūtiska/gadījuma rakstura procesu sistēma, taču *daudzos gadījumos ir iespējams atrast noteiktas procesu likumsakarības.*

SAPRĀTĪGAIS CILVĒKS un sabiedrības **SAPRĀTĪGĀ** daļa izmanto šīs likumsakarības savas dzīves apzinātai jeb mērķtiecīgai vadībai

DZĪVES daudzveidīgo hierarhisko struktūru
SAKĀRTOTĪBA

Visaptveroša
DZĪVES
kārtība

L
I
D
Z
S
V
A
R
S

Visaptveroša
DZĪVES
nekārtība

Rietumu SABIEDRĪBAS dzīves kultūras un civilizācijas attīstība

Sistēmu teorija dod vispārīgo sistēmiskās domāšanas vadulu:
VISA CĒLONIS UN VISA SEKAS IR VISA KOPSAISTĪBA

Diemžēl, bet 21.gs. ir sācies ar augošām bažām par zinātnes un tehnikas progresa radīto sasniegumu nesaprātīgu izmantošanu.

Lai arī šī parādība nav jauna, taču īpaši satrauc atbilstošo notikumu straujā un apjomīgā attīstība.

Šajā sakarā šodien arvien skaļāk un plašāk tiek paustas atziņas par cilvēces turpmākās attīstības ilgtspējīgi līdzsvarotas attīstības (sustainable development)

Būtisku ieguldījumu šeit var dot apzinātas sistēmiskās domāšanas attīstība, īpaši uzsverot vienotas pozitīvās vērtīborientācijas izšķirošo lomu dzīves procesu mērķtiecīgā vadībā.

**Esam īstenojuši kursa 1.daļu - pacēlušies kursa teorētiskajā virsotnē,
2.daļā atliek īsi apdomāt sistēmu teorijas pamata atziņas,
lai pēc tam 3.daļā veiktu nolaišanos atpakaļ dzīves praksē.**

CILVĒKS un VISUMS

CILVĒKS apzina VISUMU - sevi un savu apkārtni sakārtoti jeb sistēmiski –
pa daļām, tās savstarpēji salīdzinot un kopsaistot, atbilstoši savām sajūtām
atveidojot Visumu savā Domu Pasaulē.

SISTĒMU TEORIJA -

vispārīga zinātniska cilvēka domu, domāšanas sakārtotības teorija –
cilvēka Domu pasaules sakārtotības jeb sistēmisma teorija.

SISTEMOLOĢIJA –

atsevišķa sistēmu teorija izmantošanai cilvēku dzīves praksē, sistēmiski
organizējot un īstenojot savu konkrēto dzīves vajadzību apmierināšanu.

Noslēdzot kursa 1.daļā īstenoto sistēmiskās domāšanas apzināšanu, gribu sniegt atziņu, kas izveidojusies līdzšinējo studiju kursa īstenojumu gaitā.

***Lielās Domas ir vienkāršas, bet, lai pie tām nonāktu,
ir jāpaceļas virs ikdienas sarežģītības !***

Nopietni domāt Lielas Domas

par Visumu , Cilvēku, Dzīvi, Sabiedrību jau no “Sistemoloģijas” kursu apguves pirmajām dienām, nebaidīties no ikdienā neierastā skatījuma un redzējuma !

Apzināta cilvēkdarbība - augšup no prakses uz teoriju, tad apdoma un lejup no teorijas uz praksi - tikai tad ir sperts solis dzīvē uz priekšu

Nākamā tikšanās – kursa īstenotās 1. daļas pārskata s e m i n ā r s – faktiski kursa **2.daļa «SISTĒMU TEORIJAS pamatatziņas»**

Proti, desmitajā mūsu sadarbības nedēļas seminārā paredzēti Jūsu īsi ziņojumi par izglītojošajā zinātniskajā pētījumā «Sistēmiskā domāšana» jau paveikto, noskaidrojot katram savu atbildi uz jautājumu **«kas tāda sistēmiskā domāšana un kāpēc?»**. No savas puses piedāvāšu līdz šim paveiktajā pētījuma daļā pārdomāto teorētisko atziņu kopsavilkumu.

Kā solīju ievadlekcijās, «tīrai» teorijai tiek atvēlēta tikai viena no semestra nedēļām.

Seminārs ievada izglītojošā zinātniskā **pētījuma “SISTĒMISKĀ DOMĀŠANA” pārskata lielās puses** (apjomā līdz 6-7 lpp., neskaitot pievienotos zīmējums (domu kartes), kā arī izmantoto informācijas avotu sarakstu) izstrādes nobeiguma posmu. Pacientieties izteikt savas Domas sakārtoti jeb sistēmiski īsi, skaidri un izsmelīgi (apkopojoši jeb vispārinoši).